

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ: СУТНІСНА СКЛАДОВА ТА СУЧАСНИЙ СТАН У РАМКАХ РЕФОРМИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

©2020 ЯНКОВСЬКИЙ В. А., ШЕНДРИГОРЕНКО М. Т.

УДК 336.143
JEL: H77

Янковський В. А., Шендригоренко М. Т. Доходи місцевих бюджетів в Україні: сутнісна складова та сучасний стан у рамках реформи бюджетної децентралізації

Цілями статті є дослідження сутнісної складової децентралізації та доходів бюджету; визначення основних результатів впроваджуваної реформи бюджетної децентралізації в Україні; аналіз сучасного стану власних доходів місцевих бюджетів. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи: теоретичне узагальнення, порівняння та групування – для визначення сутності поняття «доходи бюджету», «децентралізація» та розкриття складових елементів доходів бюджету; аналіз – при розгляді власних доходів місцевих бюджетів за 2014–2020 рр. і структури надходжень у доходи місцевих бюджетів за січень – липень 2020 р.; системний підхід – при формуванні та розкритті сутності основних етапів реформи бюджетної децентралізації в Україні. Досліджено погляди різних науковців щодо понять «доходи бюджету» та «децентралізація». Визначено, що доходи бюджету – це сукупність фінансових відносин, які беруть участь у процесі розподілу частини ВВП з метою формування цільових грошових фондів на рівні держави та місцевих органів самоврядування, призначених для фінансування власних функцій і зобов'язань, визначених згідно з чинним законодавством. Установлено основні складові елементи доходів бюджету та наведено їх класифікацію. Визначено та систематизовано основні етапи проведеної реформи бюджетної децентралізації в Україні та надано їх детальну характеристику. Проведено аналіз власних доходів місцевих бюджетів за 2014–2020 рр. і надходжень у доходи місцевих бюджетів за січень – липень 2020 р., під час якого встановлено, що місцеві податки, незважаючи на запроваджену бюджетну децентралізацію, складають лише близько 30% у структурі надходжень у доходи загального фонду місцевих бюджетів, у той час, як у деяких країнах Європейського Союзу цей показник сягає 50–60%. Запропоновано практичні кроки в напрямі подальшої реалізації реформи бюджетної децентралізації для органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: доходи, бюджет, децентралізація, місцеве самоврядування, об'єднані територіальні громади, власні надходження, податки.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-331-337>

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 13.

Янковський Валерій Андрійович – асистент кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Трамвайна, 16, Кривий Ріг, 50005, Україна)

E-mail: yva0404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-6594>

Шендригоренко Марина Трохимівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри фінансів, обліку та оподаткування, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Трамвайна, 16, Кривий Ріг, 50005, Україна)

E-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5841-6784>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAB-9257-2019>

Scopus Author ID: 57201641599

UDC 336.143

JEL: H77

Yankovskiy V. A., Shendryhorenko M. T. Revenues of Local Budgets in Ukraine: The Essential Component and the Current Situation in the Framework of the Budget Decentralization Reform

The article is aimed at studying the essential component of decentralization and budget revenues; determining the main results of the implemented reform of budget decentralization in Ukraine; analyzing the current situation of own revenues of local budgets. The following general scientific methods were used in the research process: theoretical generalization, comparison and grouping – to determine the essence of the concepts of «budget revenues», «decentralization» and disclosure of components of budget revenues; analysis – when considering own revenues of local budgets for 2014–2020 and the structure of incomes in the revenues of local budgets for January – July 2020; system approach – in the formation and disclosure of the essences of the main stages of the reform of budget decentralization in Ukraine. The views of various scientists on the concepts of «budget revenues» and «decentralization» are examined. It is determined that budget revenues are an aggregate of financial relations that participate in the process of distribution of part of GDP in order to form targeted cash funds at the level of the State and local self-government bodies, designed to finance their own functions and obligations defined in accordance with the current legislation. The main components of budget revenues are determined and their classification is provided. The main stages of the budget decentralization reform in Ukraine are defined and systematized, their detailed characterizations are provided. The analysis of own revenues of local budgets for 2014–2020 and revenues in local budget revenues for January – July 2020 was carried out, during which it was determined that local taxes, despite the introduced budget decentralization, comprise only about 30% in the structure of incomes in the revenues of the general fund of local budgets, while in some countries of the European Union this figure reaches 50–60%. Practical steps towards further implementation of the budget decentralization reform for local self-government bodies are proposed.

Keywords: revenues, budget, decentralization, local self-government, amalgamated hromadas, own revenues, taxes.

Fig.: 2. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 13.

Yankovskiy Valerii A. – Assistant of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky (16 Tramvaina Str., Kryvyi Rih, 50005, Ukraine)

E-mail: yva0404@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3998-6594>

Shendryhorenko Maryna T. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Finance, Accounting and Taxation, Donetsk National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky (16 Tramvaina Str., Kryvyi Rih, 50005, Ukraine)

E-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5841-6784>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAB-9257-2019>

Scopus Author ID: 57201641599

Завдяки впровадженню реформи місцевого самоврядування та бюджетної децентралізації в Україні був наданий імпульс щодо забезпечення більшої фінансової незалежності територіальних громад. Розширення ресурсної бази для формування доходів місцевих бюджетів закладає основу для ефективного управління та виконання покладених на них функцій, а також безпосередньо впливає на збільшення рівня соціально-економічного розвитку територіальних громад і рівня життя населення. Бюджетна децентралізація є однією із головних ланок для проведення інших реформ та успішного розвитку держави в цілому. Отже, реформа фінансової децентралізації, яка була націлена на місцеві органи самоврядування, є актуальним напрямом для проведення дослідження та розгляду сутнісної складової децентралізації, доходів бюджету та здійснення аналізу сучасного стану власних доходів місцевих бюджетів.

Вагомий внесок у питання дослідження теоретичних аспектів бюджетної децентралізації, формування дохідної бази місцевих бюджетів зробили багато вітчизняних науковців, серед яких: В. Л. Андрущенко, О. Д. Василик, О. Р. Романенко, В. М. Федосов, С. І. Юрій, А. М. Науменко, О. П. Кириленко, Ю. В. Пасічник та інші. Проте, незважаючи на достатній рівень напрацювань, для розробки практичних пропозицій щодо подальшого реформування фінансових відносин у рамках бюджетної децентралізації необхідним є подальше вивчення теоретичних аспектів формування ресурсної бази місцевих бюджетів та самої децентралізації.

Мета даної статті полягає в дослідженні сутнісної складової децентралізації та доходів бюджету, а також визначення основних результатів упровадженої реформи бюджетної децентралізації в Україні й аналіз сучасного стану власних доходів місцевих бюджетів.

Формування власної фінансової основи для органів місцевого самоврядування регламентовано міжнародними нормативно-правовими актами: Всесвітньою декларацією місцевого самоврядування, Європейською декларацією прав міст, Європейською хартією місцевого самоврядування, а також нормативно-правовими актами України, серед яких: Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний і Податковий кодекси України.

Досліджуючи сутнісну складову доходів бюджетів різних рівнів, варто розглянути погляди науковців щодо поняття доходів на рівні держави та місцевого рівні, а також основні складові доходів бюджетів згідно з чинним законодавством України.

Відповідно до Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI доходи – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміні-

стративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1].

К. Павлюк розглядає доходи бюджету як частину фінансових ресурсів країни, що створюється у процесі перерозподілу та розподілу ВВП і зосереджуються в бюджеті для забезпечення соціальних і економічних потреб населення [2, с. 95].

В. Федосов, зазначає, що доходи бюджету – це кошти, що надходять у постійне користування державі на безповоротній основі та забезпечують стабільність формування бюджету країни та фінансування його видатків [2, с. 95].

На думку Ю. В. Пасічника, як окрема економічна категорія, доходи місцевих бюджетів виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів регіонального рівня та використовується місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону [3].

О. Р. Романенко під доходами бюджету як економічною категорією розуміє економічні відносини, що виникають у держави з юридичними та фізичними особами в процесі формування бюджетного фонду країни [4, с. 164–165].

Отже, узагальнюючи вищесказане, *доходи бюджету* – це сукупність фінансових відносин, які беруть участь у процесі розподілу частини ВВП з метою формування цільових грошових фондів на рівні держави та місцевих органів самоврядування, призначених для фінансування власних функцій і зобов'язань, визначених згідно з чинним законодавством.

Відповідно до статті 63 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел і закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів [5].

Згідно зі статтею 9 Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 р. № 2456-VI існує така класифікація доходів бюджету [1]:

1) Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- ✦ податкові надходження;
- ✦ неподаткові надходження;
- ✦ доходи від операцій з капіталом;
- ✦ трансферти.

2) Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні та місцеві податки і збори.

3) Неподатковими надходженнями визнаються:

- ✦ доходи від власності та підприємницької діяльності;
- ✦ адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності;
- ✦ інші неподаткові надходження.

4) Трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній і безповоротній основі.

Складовими частинами бюджету, згідно зі статтею 13 Бюджетного кодексу України, є такі [1]:

1) Бюджет може складатися із загального та спеціального фондів.

2) Складовими частинами загального фонду бюджету є:

- ✦ всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду бюджету;
- ✦ всі видатки бюджету, що здійснюються за рахунок надходжень загального фонду бюджету;
- ✦ кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету без визначення цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок надходжень із загального фонду бюджету);
- ✦ фінансування загального фонду бюджету.

3) Складовими частинами спеціального фонду бюджету є:

- ✦ доходи бюджету (включаючи власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування;
- ✦ видатки бюджету, що здійснюються за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (у тому числі власних надходжень бюджетних установ);
- ✦ кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за рахунок конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету);
- ✦ фінансування спеціального фонду бюджету.

4) Власні надходження бюджетних установ отримуються додатково до коштів загального фонду бюджету та включаються до спеціального фонду бюджету.

Власні надходження бюджетних установ – це кошти, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт, гранти, дарунки та благодійні внески, а також кошти від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності [1].

Одним із найважливіших способів для підвищення соціально-економічного розвитку регіонів, збільшення обсягів інвестицій та рівня життя громадян є децентралізація, особливо в питанні реформування механізму надання та формування фінансових ресурсів у місцевих органах самоврядування (бюджетна децентралізація). У *табл. 1* наведено різноманітність визначення існуючих дефініцій поняття «децентралізація».

Відомі вітчизняні науковці С. І. Юрій та В. М. Федосов зазначають, що за змістом бюджетна децентралізація становить передачу повноважень, функцій і компетентності від центрального уряду до органів місцевого самоврядування, що супроводжується передачею відповідних фінансових ресурсів. Практичне втілення бюджетної децентралізації означає, що органи місцевого самоврядування набувають більшої відповідальності та в їх розпорядження надходить більше коштів [6, с. 301]. Отже, бюджетна децентралізація має прямий вплив на рівень фінансової автономії, а отже, фінансової незалежності та самостійності органів місцевого самоврядування.

Розглядаючи реформу бюджетної децентралізації в Україні, яка розпочалася у 2015 р., можна виділити такі її етапи:

1) 2015–2016 рр.: запровадження нової системи міжбюджетних відносин шляхом внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, які, своєю чергою, надали більше повноважень органам місцевого самоврядування для формування більшої бази фінансових ресурсів. Переглянутий перелік податкових надходжень, які в повному або в збільшеному обсязі залишаються за місцевими бюджетами, огляд зміненої податкової бази наведено в *табл. 2*.

Також затверджені зміни в законодавстві надали місцевим органам самоврядування:

- ✦ можливість самостійно формувати місцеві бюджети;
- ✦ можливість незалежно від термінів прийняття державного бюджету затверджувати місцеві бюджети – до 25 грудня року, що передуватиме плановому;
- ✦ спрощення процедури надання місцевих гарантій і здійснення місцевих запозичень від міжнародних фінансових організацій шляхом запровадження принципу «мовчазної згоди» при погодженні таких операцій з Міністерством фінансів України;
- ✦ право здійснювати місцеві зовнішні запозичення усім містам обласного значення;
- ✦ право самостійного вибору установи (в органах Казначейства чи установах банків) з обслуговування коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів і власних надходжень бюджетних установ;
- ✦ було скасовано індикативне планування Міністерством фінансів України показників місцевих бюджетів і доведення їх до місцевих бюджетів;
- ✦ розширено перелік джерел доходів загального фонду;
- ✦ замінено систему балансування доходів і видатків місцевих бюджетів принципово новою системою вирівнювання податкоспроможності територій.

Підходи науковців до сутності поняття «децентралізація»

Автор / Джерело	Визначення	Сутнісна складова
В. Я. Малиновський [7, с. 51]	Процес передачі частини функцій та повноважень вищими рівнями управління нижчим (від центральних органів виконавчої влади до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування); у широкому розумінні – ослаблення або скасування централізації	Процес, передача повноважень, ослаблення централізації
Б. Гурне [8, с. 88]	Спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень по визначених питаннях або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не входять у систему виконавчої влади та є відносно незалежними від неї	Організація влади, передача права, регіональний рівень, незалежність
Н. Р. Нижник [9, с. 16]	Характерне для сфери державного управління явище, зумовлене об'єктивними та суб'єктивними факторами, певний протилежний бік централізації, своєрідний засіб відображення централізації	Державне управління, суб'єктивні фактори, протилежний бік централізації
О. Ю. Оболенський [10, с. 111]	Передання частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширення повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем	Передача функцій, місцеве самоврядування, розширення повноважень
М. В. Харитончук [2, с. 95]	Поступове делегування постійно зростаючої частини повноважень регіональним, міським і сільським владним інститутам	Делегування, повноваження, інститути

Джерело: систематизовано за [2; 7–10].

Таблиця 2

Основні зміни щодо податкової бази для місцевих бюджетів після запровадження бюджетної децентралізації

Податкові надходження	До бюджетної децентралізації, %	Після бюджетної децентралізації, %
Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО)	25	60
Податок на прибуток приватних підприємств	0	10
Акцизний податок	0	100
Податок на нерухоме майно	1	0–3
Освітня субвенція	0	За затвердженою формулою
Медична субвенція	0	За затвердженою формулою

Джерело: складено за [1].

Таким чином, перший етап бюджетної (фінансової) децентралізації сприяв підвищенню фінансового забезпечення бюджетів місцевих органів самоврядування та забезпечив формування нової системи щодо управління бюджетними ресурсами.

2) 2017 р. – по теперішній час: другий етап характеризується продовженням внесення змін до чинних нормативно-правових актів. Так, об'єднаним територіальним громадам (далі – ОТГ) закріпили прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом і для кращого розподілу та використання ресурсів надали повноваження щодо реалізації діяльності по освітній і медичній програмам, розвитку інфраструктури громад шляхом виділення відповідних трансфертів (дотацій, субвенцій). Останні законодавчі зміни стосуються затвердження нового адміністративно-тери-

торіального устрою на базовому та субрегіональному рівнях у нашій країні, що повинно збільшити фінансову стійкість територіальних громад (підвищити їх конкурентоспроможність) і покращити рівень використання коштів для реалізації інвестиційних програм: 12 червня 2020 р. Кабінет Міністрів України затвердив новий адміністративно-територіальний устрій базового рівня (створено 1469 територіальних громад замість 11250). 17 липня 2020 р. Верховна Рада України прийняла Постанову № 3650 «Про утворення та ліквідацію районів». Згідно з цим документом тепер в Україні 136 районів (замість 490).

На рис. 1 зображено власні доходи загального фонду місцевих бюджетів в Україні за 2014–2020 рр.

Виходячи із даних рис. 1 можна стверджувати, що бюджетна децентралізація, яка була розпочата у

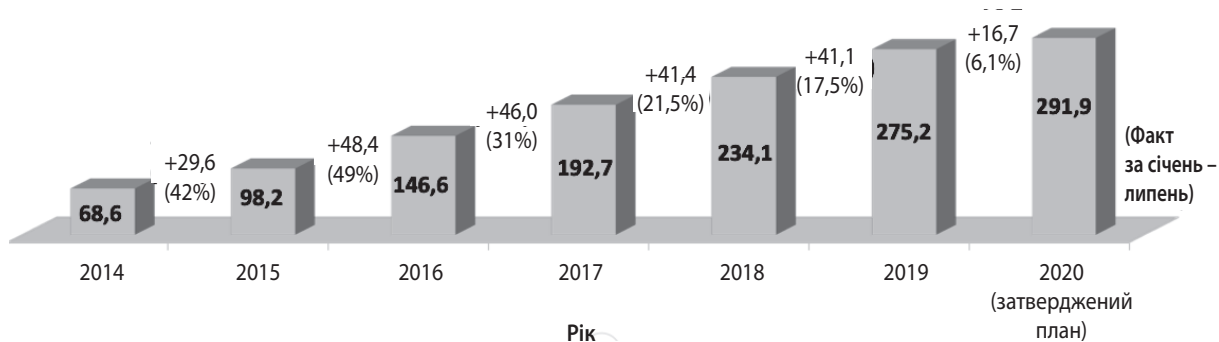

Рис. 1. Власні доходи загального фонду місцевих бюджетів в Україні за 2014–2020 рр., млрд грн

Джерело: складено за [11; 12].

2015 р., надала можливість місцевим органам самоврядування збільшити свої власні доходи. Найбільше збільшення доходів фіксується у 2015–2017 рр. Так, у 2015 р. власні доходи місцевих бюджетів зросли порівняно з 2014 р. на 29,6 млрд грн, або на 42%. У 2016 р. власні доходи місцевих бюджетів зросли порівняно з 2015 р. на 48,4 млрд грн, або на 49%, а у 2017 р. доходи зросли порівняно з 2016 р. на 46,0 млрд грн, або на 31%. Доходи місцевих бюджетів за січень – липень 2020 р. зросли на 223,3 млрд грн, або на 325,5% (майже у 5 разів). Але варто відмітити, що, окрім позитивних сторін бюджетної децентралізації, зростання доходів місцевих бюджетів також спричинили інфляційні процеси (за представлені роки інфляція спричинила зростання цін на продукцію, яка підлягає сплаті податків, обсяг зібраних податків за рахунок цього був збільшений відповідно).

На рис. 2 наведено структуру надходжень доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів з державного бюджету) за січень – липень 2020 р.

По даних рис. 2 можна стверджувати, що основною складовою в надходженнях місцевих бюджетів різних рівнів і в цілому по країні є загальнодержавний податок ПДФО (значення по країні 61,4%). Також вагому частку мають плата за землю (значення по країні 10,7%) та єдиний податок (значення по країні 13,6%). Зазначені податки за січень – липень 2020 р. мають найбільшу частку серед зведених бюджетів районів. Також можна зауважити, що місцеві податки, незважаючи на запроваджену бюджетну децентралізацію, складають лише близько 30% у структурі надходжень доходів загального фонду місцевих бюджетів, у той час, як у деяких країнах Європейського Союзу цей показник складає 50–60%.

Виходячи з наведеного можна запропонувати такі кроки щодо подальшої реалізації реформи бюджетної децентралізації для органів місцевого самоврядування:

1. Активізувати роботу щодо подальшого внесення змін до чинних нормативно-право-

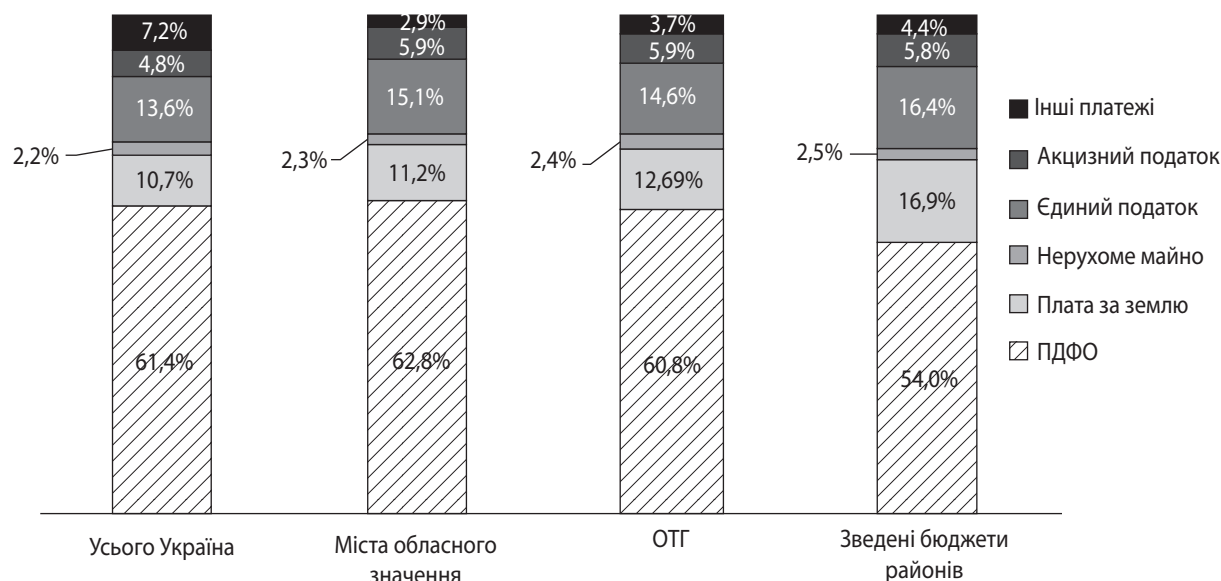

Рис. 2. Структура надходжень доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів з державного бюджету) за січень – липень 2020 р., %

Джерело: складено за даними [11; 12].

вих актів для створення більш практичного та справедливого механізму щодо розподілу трансфертів для бюджетів різного рівня (обласних, ОТГ і районних), а також щодо надання більших повноважень органам місцевого самоврядування в питанні реалізації інноваційно-інвестиційних проєктів (для того, щоб регіони змогли створити конкурентоспроможні підприємства, які будуть прибутковими та дадуть додаткові реальні надходження до місцевих бюджетів, адже існує проблема інфляційних проявів), щодо питань енергоефективності, соціальних послуг, охорони здоров'я тощо [13].

2. Розробити концептуальну програму на рівні держави щодо подальшого реформування механізму формування фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування, а саме: надати пріоритет надходженню коштів від місцевих податків і зборів (підвищити частку місцевих податків і зборів у бюджетах місцевих органів самоврядування до показника країн Європейського Союзу – 50–60%).
3. Створити нові актуальні механізми з боку держави та надати більші можливості громадськості на місцях для контролю за корупційними проявами, які мають тенденцію до зростання при бюджетній децентралізації на рівні регіонів.

ВИСНОВКИ

Таким чином, можна стверджувати, що головним завданням бюджетної децентралізації є формування ефективного місцевого самоврядування. Запроваджувана реформа сприяє підвищенню фінансового забезпечення бюджетів місцевих органів самоврядування та надала можливості для зростання конкурентоспроможності регіонів, щоб зробити їх більш привабливими з інвестиційної точки зору. Ефективна та прозора бюджетна діяльність на місцевому рівні є важливим елементом для підвищення соціально-економічного розвитку та фінансової стійкості всієї країни в цілому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Тарасюк М. В., Сироветник О. С. Доходи бюджету в системі соціально-економічного розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2018. № 21. Ч. 2. С. 93–97. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.cz.ua/archive/21_2_2018ua/21.pdf
3. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Знання-Прес, 2006. 607 с.
4. Романенко О. Р. Фінанси: підручник. 4-те вид., стереотип. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 312 с.
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
6. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ: Знання, 2012. 687 с.
7. Малиновський В. Я. Словник термінів і понять з державного управління. 2-ге вид., допов. і виправ. Київ: Центр сприяння інституц. розвитку держ. служби, 2005. 254 с.
8. Гурне Б. Державне управління / пер. з франц. В. Шовкуна. Київ: Основи, 1994. 165 с.
9. Державне управління в Україні: централізація і децентралізація: монографія / кол. авт.: В. Б. Авер'янов, І. А. Грицяк, С. Д. Дубенко та ін. Київ: Вид-во УАДУ, 1997. 448 с.
10. Оболенський О. Ю. Державне управління та державна служба: словник-довідник. Київ: КНЕУ, 2005. 480 с.
11. Децентралізація в Україні. URL: <https://decentralization.gov.ua>
12. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування (станом на 10 вересня 2020 р.) / Міністерство розвитку громад та територій України. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Monitoryng_10.09.2020.pdf
13. Баранов С. Проблемні питання процесу бюджетної децентралізації в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 3. С. 115–120. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.19>

REFERENCES

- Averianov, V. B. et al. *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: tsentralizatsiia i detsentralizatsiia* [Public Administration in Ukraine: Centralization and Decentralization]. Kyiv: Vyd-vo UADU, 1997.
- Baranov, S. "Problemni pytannia protsesu biudzhetnoi detsentralizatsii v Ukraini" [Problematic Issues of the Budget Decentralization Process in Ukraine]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 3 (2020): 115-120. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.3.19>
- "Detsentralizatsiia v Ukraini" [Decentralization in Ukraine]. <https://decentralization.gov.ua>
- Finansy* [Finances]. Kyiv: Znannia, 2012.
- Hurne, B. *Derzhavne upravlinnia* [Public Administration]. Kyiv: Osnovy, 1994.
- [Legal Act of Ukraine] (1997). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
- "Monitorynh protsesu detsentralizatsii vlady ta reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia (stanom na 10 veresnia 2020 r.)" [Monitoring the Process of Decentralization of Power and Reform of Local Self-government (as of September 10, 2020)]. *Ministerstvo rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy*. https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Monitoryng_10.09.2020.pdf

Malynovskyi, V. Ya. *Slovnnyk terminiv i poniat z derzhavnoho upravlinnia* [Dictionary of Terms and Concepts of Public Administration]. Kyiv: Tsentr spryannia instytutov. rozvytku derzh. sluzhby, 2005.

Obolenskyi, O. Yu. *Derzhavne upravlinnia ta derzhavna sluzhba : slovnnyk-dovidnyk* [Public Administration and Public Service: A Dictionary]. Kyiv: KNEU, 2005.

Pasichnyk, Yu. V. *Biudzhetsna systema Ukrainy ta zarubizhnykh krain* [Budget System of Ukraine and Foreign Countries]. Kyiv: Znannia-Pres, 2006.

Romanenko, O. R. *Finansy* [Finances]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Tarasiiuk, M. V., and Syrovetsnyk, O. S. "Dokhody biudzhetu v systemi sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy" [Establishment and Economic Satisfaction of Budget Income in the Budgetary Relations System in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo»*. 2018. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/21_2_2018ua/21.pdf

УДК 336.645.2

JEL: G32

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

©2020 ЮРЧИШЕНА Л. В., КРЕЧКО О. С.

УДК 336.645.2

JEL: G32

Юрчишена Л. В., Кречко О. С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України

Оборотні активи відіграють важливу роль у діяльності підприємства, тому потрібно слідкувати за тим, щоб вони були забезпечені достатнім обсягом фінансових ресурсів. Дослідження сучасного стану та динаміки оборотних активів з позиції як напрямів їх вкладення, так і з джерел фінансування є важливим у вдосконаленні існуючих механізмів управління. Метою даної статті є аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. Наведено загальні складові управління оборотними активами, на основі яких визначено етапи подальшого аналізу. Розглянуто підходи вітчизняних вчених до визначення понять «фінансування» та «оборотні активи». Визначено склад та структуру оборотних активів і проаналізовано їх динаміку за період 2015–2019 рр. Виокремлено структуру дебіторської заборгованості та визначено основний вид заборгованості, який переважає на промислових підприємствах. Здійснено розрахунки основних показників, які використовуються для аналізу фінансування оборотних активів, порівняння з рекомендованими значеннями та аналіз їх динаміки. Обґрунтовано важливість робочого капіталу для успішного функціонування підприємств та підтримки фінансової стійкості. Сформовано агрегований баланс промислових підприємств за 2015–2019 рр. з метою оцінки джерел фінансування активів та проаналізовано зміни його структури в динаміці. Розраховано та здійснено аналіз структури джерел фінансування, інвестованих в оборотні активи промислових підприємств України. На основі виконаного дослідження виділено основні проблеми фінансування оборотних активів промислових підприємств України та запропоновано заходи для їх вирішення. У результаті обґрунтовано важливість оборотних активів у виробництві та необхідність вибору доцільних джерел для їх фінансування.

Ключові слова: оборотні активи, джерела фінансування, агрегований баланс, аналіз динаміки, дебіторська заборгованість.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-337-346>

Рис.: 6. **Табл.:** 5. **Бібл.:** 9.

Юрчишена Людмила Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів і банківської справи, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: l.yurchishena@donnu.edu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5904-0758>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAU-7307-2020>

Кречко Оксана Сергіївна – магістрантка, Донецький національний університет імені Василя Стуса (вул. 600-річчя, 21, Вінниця, 21021, Україна)

E-mail: kshiushka14kreckho@gmail.com

UDC 336.645.2

JEL: G32

Yurchyshena L. V., Kreckho O. S. The Macroeconomic Analysis of Financing the Current Assets of Industrial Enterprises of Ukraine

Current assets play an important role in the activity of enterprise, so it is necessary to ensure that they are provided with a sufficient amount of financial resources. Research of the present status and dynamics of current assets from the position of both directions of their investment and from sources of financing is important in improving existing management mechanisms. The article is aimed at an analysis of financing the current assets of industrial enterprises of Ukraine. The general components of current assets management are provided, on the basis of which the stages of further analysis are determined. The approaches of domestic scholars to the definition of concepts of «financing» and «current assets» are explored. The composition and structure of current assets are defined and their dynamics for the period 2015–2019 are analyzed. The structure of receivables is specified and the main type of receivables prevailing in industrial enterprises is defined. Calculations of the main indicators used for the analysis of current asset financing, and comparison with recommended values along with an analysis of their dynamics are performed. The importance of current capital for the successful functioning of enterprises and maintaining financial stability is substantiated. The aggregate balance of industrial enterprises for 2015–2019 is formed in order to assess the resources of financing the assets and changes in its structure are analyzed in dynamics. The structure of financing resources invested in current assets of industrial enterprises of Ukraine is calculated and analyzed. On the basis of the carried out research, the main problems of financing the current assets of industrial enterprises of Ukraine are allocated and measures to solve them are proposed. As a result, the importance of current assets in production and the need to choose appropriate resources for their financing are substantiated.

Keywords: current assets, financing resources, aggregated balance, dynamics analysis, receivables.

Fig.: 6. **Tabl.:** 5. **Bibl.:** 9.